

Trăind cât mai discret posibil la mai multe baze ale RAF, Lawrence a atras, totuși, atenția presei. Trimiterea lui la Miramshah, la granița de nord-vest a Indiei, în 1928, a generat speculații potrivit cărora ar fi fost implicat în activități de spionaj împotriva Afghanistanului. În tot acest timp, Lawrence (sau Shaw, cum își zicea acum) a continuat să lucreze la *Cei șapte stâlpi ai înțelepciunii* și la alte proiecte literare. A terminat o traducere a *Odiseei* lui Homer în 1932 și a început să-și scrie memoriile despre viața în aviația britanică, care vor fi publicate sub titlul *Matricea (The Mint)*. A contribuit, de asemenea, cu articole la *Enciclopedia britanică*.

*Lawrence în haine civile, în ultimii ani petrecuți în cadrul RAF.
(IWM Q113749)*

*Mormântul lui Lawrence în cimitirul Moreton.
(fotografie reprodusă prin amabilitatea lui Ian Heritage,
Societatea T.E. Lawrence)*

Lawrence iubea viteza și își satisfăcea această pasiune conducând motocicleta. În anii 1920 și 1930 a avut mai multe motociclete Brough foarte puternice. Mai târziu va descrie obiceiul de a conduce cu viteză excesivă astfel de motociclete drept „pericol voluntar”. Îi plăcea și zborul, motiv pentru care, în timpul războiului și după aceea, va face multe călătorii cu avionul. Nu a învățat să piloteze, dar a lucrat la perfecționarea unor nave de salvare de mare viteză. În toți anii petrecuți în aviație a continuat să corespundeze cu foarte mulți prieteni și cunoștințe.

În februarie 1935, Lawrence s-a retras din aviație, făcând presa să speculeze din nou pe marginea viitorului său. Locuia acum în Dorset, la Clouds Hill, o casă pe care o cumpărase mai de mult. În dimineața zilei de 13 mai a avut un accident de motocicletă în timp ce se întorcea la Clouds Hill de la baza militară Bovington. Lawrence a suferit răni multiple la cap, în urma cărora a murit șase zile mai târziu, pe 19 mai 1935. La înmormântare a venit multă lume – colegi din aviație, dar și figuri proeminente precum Winston Churchill, Sigfried Sassoon, generalul A.P. Wavell, colonelul Newcombe, Sir Ronald Storrs și Lady Astor. Fratele lui, Arnold Lawrence, a mers în fruntea cortegiului și a primit o telegramă de la regele George al V-lea în care se spunea: „Numele fratelui dumneavoastră va dăinui în istorie. Regele îi recunoaște cu grațitudine serviciile remarcabile aduse țării și consideră tragic felul în care a sfârșit o viață încă plină de promisiuni”.

Și totuși, moartea lui Lawrence nu a însemnat și sfârșitul poveștii lui. Din 1935, el a rămas un subiect la fel de fascinant pentru cercetători, militari și publicul larg. Această fascinație a fost întreținută de publicarea în timp a scrierilor lui și a unor studii, din ce în ce mai numeroase, despre el. Aproape în fiecare an de atunci a apărut o nouă carte despre viața lui sau despre Revolta Arabă. În ultima vreme, campaniile din Irak și Afghanistan au convins o nouă generație de cercetători și de militari să se aplece asupra vieții și scrierilor lui, în încercarea de a înțelege mai bine problemele insurecției și metodele de a o contracara în lumea arabă. Dintre comentatorii contemporani se detașează David Kilcullen și Rory Stewart, care, în scrierile lor, fac referire la influența lui Lawrence.

Viața lui Lawrence a servit drept sursă de inspirație și unor scriitori. În 1960, piesa *Ross* de Terence Rattigan, cu Alec Guinness în rolul principal, a fost aclamată pe scena londoneză. Dar cel care l-a făcut cunoscut pe Lawrence publicului din lumea întreagă a fost regizorul David Lean, cu filmul *Lawrence al Arabiei* (1962). Cu Peter O'Toole în rolul unui Lawrence mai puțin credibil (O'Toole era mult mai înalt decât Lawrence, având în jur de 1,90 metri), filmul a făcut senzație, în ciuda inevitabilelor simplificări și omisiuni de ordin istoric. De atunci, Lawrence a fost întruchipat pe scenă și pe ecran de mulți actori, printre care Simon Ward și Ralph Fiennes. A fost inclus chiar și într-un serial TV din 1992, intitulat *Aventurile tânărului Indiana Jones*.

A-l separa pe Lawrence de propria legendă e o întreprindere grea și adesea discutabilă. S-ar putea spune că fiecare an ne îndepărtează și mai mult de adevărul Lawrence. Un colecționar, care de curând a găsit un obiect foarte important ce i-a aparținut lui Lawrence, a mărturisit ulterior că crezuse că Lawrence al Arabiei a fost un personaj de film! S-ar părea că legenda a depășit cu mult omul.